

Spis treści

Wstęp	9
-------	---

Część I Geneza i rozwój pedagogiki

Rozdział 1	
Geneza i rozwój pedagogiki w cywilizacji zachodniej	21
Wprowadzenie	21
1.1. Nowoczesny model nauki	23
1.1.1. Powstanie i rozwój uniwersytetów	23
1.1.2. Model nauki w cywilizacji europejskiej epoki nowoczesnej	26
1.1.3. Proces instytucjonalizacji i dyscyplinaryzacji w nauce	28
1.2. Powstanie i rozwój pedagogiki	32
1.2.1. Wkład Immanuela Kanta w proces instytucjonalizacji pedagogiki	35
1.2.2. Wkład innych filozofów w rozwój pedagogiki niemieckiej	38
1.2.3. Przyczyny oporu wobec instytucjonalizacji pedagogiki w XIX wieku	39
1.3. Prekursorzy badań nad edukacją	42
1.3.1. Johann Friedrich Herbart – prekursor pedagogiki europejskiej	43
1.3.2. John Dewey – prekursor badań nad edukacją w kulturze amerykańskiej	49
1.4. Recepcja doktryny edukacyjnej Herbart i Deweya	60
1.4.1. Recepcja doktryny nauczania wychowującego przez herbartystów	63
1.4.2. Recepcja doktryny nauczania i uczenie się przez działanie Deweya	66
Uwagi końcowe	71
Rozdział 2	
Rozwój pedagogiki w Polsce	83
Wprowadzenie	83
2.1. Rola Galicji w tworzeniu warunków dla rozwoju nauki i oświaty	85

2.1.1. Wizja rozwoju pedagogiki i jej związków z praktyką edukacyjną wygenerowana na Uniwersytecie Lwowskim	87
2.1.2. Wizja rozwoju pedagogiki i jej związków z praktyką edukacyjną wygenerowana na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie	95
2.2. Ruchy społeczne na rzecz zmian w praktyce edukacyjnej na przełomie XIX i XX w.	98
2.3. Pedagogika w II Rzeczypospolitej	106
2.4. Pedagogika od 1939 roku do przełomu lat 60. i 70.	113
2.4.1. Pedagogika w latach 1939–1944	114
2.4.2. Pedagogika od 1945 roku do przełomu lat 60. i 70.	117
2.4.2.1. Kategorie pojęciowe potrzebne do opisu wielkiej zmiany kulturowej po roku 1945	120
2.4.2.2. Skuteczność działań zmierzających do likwidacji pedagogiki tradycyjnej	130
2.4.2.3. Skuteczność działań w tworzeniu warunków dla powstania „nowej” pedagogiki	135
2.4.3. Pedagogika w latach 70. i 80.	142
Uwagi końcowe	149

Część II

Kluczowe problemy współczesnej pedagogiki

Rozdział 3

Proces przechodzenia od pedagogiki tradycyjnej do pedagogiki współczesnej	155
Wprowadzenie	155
3.1. Charakterystyka świata, w którym narodził się nowoczesny model nauki	157
3.2. Charakterystyka procesu przechodzenia od świata nowoczesnego do świata ponowoczesnego	161
3.3. Zmiana założeń konstytuujących model nauki w procesie zmiany	166
3.4. Zmiana w pedagogice	171
3.5. Zmiana relacji między pedagogiką a praktyką edukacyjną	177
Uwagi końcowe	181

Rozdział 4

Przedmiot badań i system pojęciowy współczesnej pedagogiki polskiej	191
Wprowadzenie	191
4.1. Procesy edukacyjne jako przedmiot badań pedagogicznych	196

4.1.1. Procesy nauczania i uczenia się w systemie oświatowym	199
4.1.2. Procesy społecznego uczenia się ludzi	213
4.2. Uwarunkowania dyskursu edukacyjnego jako przedmiot badań pedagogicznych	218
4.2.1. Warunki, w jakich dyskurs jest możliwy	219
4.2.2. Interesy związane ze społecznym dyskursem o edukacji	219
4.2.3. Źródła i przyczyny niezadowolającego zakresu i poziomu dyskursu	223
Uwagi końcowe	225
Rozdział 5	
Związek teorii pedagogicznej z praktyką edukacyjną	227
Wprowadzenie	227
5.1. Wiedza naukowa o edukacji (teorie pedagogiczne) i jej związek z filozofią oraz szczegółowymi dyscyplinami naukowymi	228
5.2. Pedagogie jako wytwory kulturowe	238
5.2.1. Ograniczenia związane z użyciem (zastosowaniem) wiedzy naukowej	238
5.2.2. Rehabilitacja refleksyjności w warunkach zmiany kulturowej	241
5.2.3. Pedagogie na mapie pojęciowej współczesnej pedagogiki	244
5.3. Status polityki oświatowej i jej związek z pedagogiką	250
Uwagi końcowe	256
Zakończenie	
Gra o edukację	259
Uwagi metodyczne	
	274
Bibliografia prac cytowanych	279
Wykaz terminów zdefiniowanych w podręczniku	287
Wykaz skrótów	289
Spis tablic i rycin	292